

FRÁSÖGN

af janúarfundum Norðurlandaráðs í Ósló, 24.–25. janúar 2017.

Janúarfundir Norðurlandaráðs voru haldnir í Stórþinginu í Ósló 24.–25. janúar sl. Á fundina fóru af hálfu Íslandsdeildar Norðurlandaráðs Silja Dögg Gunnarsdóttir og Vilhjálmur Árnason, auk Helga Þorsteinssonar ritara. Á dagskrá var meðal annars sameiginleg tillaga finnsku og íslensku landsdeildanna um finnsku og íslensku sem vinnutungumál í Norðurlandaráði og tillaga um ný sjónvarpsverðlaun Norðurlandaráðs. Í tengslum við fundinn fór einnig fram umræða um málefni flóttamanna.

Tillagan um sjónvarpsverðlaun Norðurlandaráðs var rædd á fundi forsætisnefndar. Tillagan kom upprunalega fram árið 2015 frá Höskuldi Þórhallssyni, þáverandi forseta Norðurlandaráðs. Hún hefur síðan verið rædd ítrekað á vettvangi Norðurlandaráðs. Tillagan var send norrænu ríkissjónvarpsstöðvunum til umsagnar sl. sumar og var endurskoðuð nokkuð í kjölfarið. Silja Dögg Gunnarsdóttir, þingmaður Framsóknarflokks, kynnti tillöguna og benti á mikla útbreiðslu og vinsældir norræns sjónvarpsfemis víða um lönd. Hún sagði að norrænir sjónvarpsþættir gegndu meðal annars mikilvægu hlutverki við að styrkja stöðu norrænu tungumálanna. Flestir þingmanna í forsætisnefndinni tóku tillögunni vel, en ýmsir lýstu þó áhyggjum af því að fjölgun verðlauna Norðurlandaráðs gæti gjaldfellt þau sem fyrir eru. Ákveðið var að senda þekkingar- og menningarmálanefnd Norðurlandaráðs tillöguna til umsagnar.

Á dagskrá forsætisnefndar var einnig tillaga landsdeilda Finnlands og Íslands um að gera finnsku og íslensku að vinnutungumálum í Norðurlandaráði til jafns við sænsku, dönsku og norsku. Silja Dögg Gunnarsdóttir benti á að enska hefði fyrir löngu tekið sæti dönskunnar sem fyrsta erlenda tungumálið sem Íslendingar tileinki sér og að fáir íslenskir þingmenn gætu núorðið tjáð sig að neinu marki á skandinavískum málum. Nauðsynlegt væri að gera íslensku og finnsku eins hátt undir höfði og sænsku, dönsku og norsku til að tryggja jafnræði þingmanna í Norðurlandaráði. Fram hefur komið að kostnaður vegna þýðinga hefur aukist mjög á síðustu árum, en Silja Dögg benti á að enn væri þó aðeins lítill hluti fundargagna þýddur á íslensku og sýndi fundarmönnum þær fáu blaðsíður sem hún hefði fengið á íslensku til undirbúnings fyrir fundinn. Skandinavískir fulltrúar í forsætisnefnd tóku tillögunni almennt vel, en nokkrir lýstu þó áhyggjum af kostnaði og af því að komið gætu kröfur frá fleiri hópum, til dæmis Grænlingum og Sömum, um að þýða efni á þeirra tungumál. Ýmsir þingmenn bentu þó á að ekki væri víst að þörf væri á að þýða allt efni á finnsku og íslensku. Ákveðið var að senda tillöguna til umsagnar í landsdeildunum og til þekkingar- og menningarmálanefndar Norðurlandaráðs.

Forsætisnefnd tók einnig fyrir tillögu flokkahóps hægrimanna í Norðurlandaráði um ávallt fari fram ítarlegt mat á árangri af norrænum verkefnum þegar þeim er lokið og jafnframt að eftirlit með framkvæmd verkefna verði bætt. Ákveðið var að senda skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar fyrirspurn um verkefnavinnu á þeirra vegum.

Tillaga flokkahópsins Norrænt frelsi um að stofna sérstakan starfshóp um stefnumótun í málefnum innflytjenda var hafnað af meirihluta nefndarmanna. Bent var á að innflytjendamál væru nú þegar á dagskrá velferðarnefndar Norðurlandaráðs og að ný áætlun Norrænu ráðherranefndarinnar um samþættingu innflytjenda og flóttamanna hefði verið samþykkt á Norðurlandaráðsþingi 2016. Flokkahópurinn Norrænt frelsi gerði fyrirvara við þessa niðurstöðu og málið verður því tekið fyrir síðar á þingfundi Norðurlandaráðs.

Tillaga flokkahóps hægrimanna um að mæla með því við ríkisstjórnir Norðurlanda að láta rannsaka lagningu gasleiðslunnar Nord Stream 2 um Eystrasaltið frá sjónarhóli umhverfis-, öryggis-, varnar- og utanríkismála var einnig felld í forsætisnefnd. Flokkahópur hægrimanna gerði

fyrirvara við þá ákvörðun og málið verður því tekið til meðferðar á þingfundi Norðurlandaráðs síðar.

Tvær tillögur flokkahóps Vinstrisósíalista og grænna, önnur um Norðurlönd sem kjarnorkuvopnalaust svæði, og hin um sjálfsákvörðunarrétt íbúa Vestur-Sahara, voru felldar. Við umræður um síðarnefndu tillöguna benti Silja Dögg Gunnarsdóttir á að Alþingi hefði fyrir fáum árum samþykkt þingsályktunartillögu um stuðning við sjálfsákvörðunarrétt íbúa Vestur-Sahara. Málið væri því í farvegi hvað Ísland snertir og hugsanlega því óþarfi frá hennar sjónarhóli að samþykkja ályktun þessa efnis í Norðurlandaráði. Danski þingmaðurinn Christian Juhl, sem talaði fyrir málinu fyrir hönd flokkahóps Vinstrisósíalista og grænna, sagði að ályktun Íslendinga frá 2014 væri einmitt ein af ástæðum þess að málið hefði verið tekið upp í Norðurlandaráði og að Íslendingar væru að mörgu leyti í fararbroddi í þessum málum. Ýmsir þingmenn sögðu í umræðunum að málefnið væri mikilsvert en að réttast væri að ríkisstjórnir norrænu landanna sinntu því. Flokkahópur Vinstrisósíalista og grænna gerði fyrirvara við ákvörðun forsætisnefndar um að vísa málinu frá og það verður tekið fyrir á þingfundi Norðurlandaráðs síðar.

Sjálfbærinefnd Norðurlandaráðs hafði meðal annars til umfjöllunar tillögu um að hvetja ríkisstjórnir Norðurlanda til að banna notkun örplasts í snyrtivörum. Tillagan var samþykkt í nefndinni og verður lögð fyrir þemaþing Norðurlandaráðs í apríl. Nefndin ákvað einnig að leggja til að þema umhverfisverðlauna ársins 2018 verði „sjálfbærar lausnir“ í samgöngumálum. Enn fremur ákvað hún að láta kanna nánar hvaða fyrirkomulag henti best til framtíðar varðandi norræna fjármögnun græns vaxtar, en komið hafa fram hugmyndir um samruna eða nánara samstarf Norræna fjárfestingarbankans (NIB), Norræna umhverfisfjármögnunarfélagsins (NEFCO) og Norræna þróunarsjóðsins (NDF).

Í tengslum við nefndafundina var haldinn sameiginlegur fundur um alþjóðamál með áherslu á málefni flóttamanna. Þar hélt Jan Egeland, framkvæmdastjóri norsku flóttamannahjálparinnar, erindi. Hann sagði meðal annars frá því að fjöldi flóttamanna í heiminum væru nú sá mesti sem verið hefði síðan á fyrstu árunum eftir lok seinni heimsstyrjaldarinnar. Tveir þriðju þeirra væru á flóttu í eigin heimalandi og um 90% flóttamanna dveldu í löndum Þriðja heimsins, þannig að Evrópa og hinn vestræni heimur tæki aðeins við litlum hluta þeirra. Hann sagði að það fjármagn sem alþjóðasamfélagið veitti til flóttamannamála hefði ekki aukist í takt við fjölgun þeirra. Mikið vantaði því upp á að nægilegu fjármagni væri veitt til að leysa úr vanda flóttamanna í Sírlandi, en staðan væri þó enn verri í Jemen. Egeland sagði einnig að allt of lítil áhersla hefði verið lögð á það á síðustu árum að fyrirbyggja átök, en gríðarlegum fjármunum, margfalt meiri en farið hefðu til mannúðaraðstoðar, hefði verið varið til hernaðaraðgerða, til dæmis í Írak og Afganistan.

Í umræðunni í kjölfar erindis Egelands sagði Juho Eerola, þingmaður Sannfinna, að nánast allir flóttamenn hefðu þá ósk að komast til Evrópu, og að ókleift væri að taka við svo miklum fjölda og takast á við tungumálaerfiðleika og önnur vandkvæði í tengslum við aðlögun þeirra. Hann sagðist sjálfur hafa starfað um árabíl við móttöku flóttamanna í Finnlandi og flestir að þeirra hefðu ekki verið frá átakasvæðum í Sírlandi og Afganistan, heldur einstaklingar frá Nígeríu, Senegal og fleiri löndum sem hefðu verið í leit að betri lífskjörum.

Egeland sagði að langflestir þeirra sem komu til Evrópu, einkum Þýskalands og Svíþjóðar, í flóttamannastraumnum mikla á árunum 2014 og 2015 hefðu verið raunverulegir flóttamenn, og að það væri myta að flestir þeirra hefðu verið efnahagslegir flóttamenn. Hann sagði að sá fjöldi flóttamanna sem hefði komið til Evrópu væri í raun ekki mjög mikill í hlutfalli við íbúafjölda álfunnar, sérstaklega ef borið væri saman við þann fjölda sem nágrannalönd Sírlands hefðu tekið við, en þeir hefðu dreifst ójafnt, allt of margir farið til Þýskalands og Svíþjóðar, en ýmis önnur lönd hefðu svikist um að taka ábyrgð. Hann sagði að Evrópa gæti ekki horft fram hjá vanda átján milljóna Sírlendinga, það myndi koma þeim í koll fyrr eða síðar.

Britt Lundberg, þingmaður frá Álandseyjum og forseti Norðurlandaráðs, sagði að Norðurlandaráð gæti að vísu ekki tryggt frið í heiminum en það gæti verið vettvangur til að skiptast á skoðunum og reynslu. Hún benti á að þær leiðir sem Norðurlönd hefðu farið varðandi

sjálfsstjórn til handa Álandseyjum, Færeyjum og Grænlandi gæti orðið öðrum löndum og heimshlutum fyrirmynd og hjálpað til við að draga úr átökum og deilum.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.norden.org.